

Nr 154.

Av herr **Molin** i Dombäcksmark, *om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder för vård och tillsyn åt ännu kvarvarande milstolpar.*

I det numera genom antagandet av lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet för landsbygdens del upphävida 25 kapitlet byggningabalken återfinnas i tredje, fjärde och femte paragraferna följande bestämmelser rörande milstolpar och vägmärken:

»Vid varje hel mil å landsväg rätte häradet upp stolpar eller stora stenar, och mindre vid varje halv och fjärdedels mil, därå miltalet utmärkt är»

»Där väg löper till stad, socken, bruk, sjöhamn eller annan kunnbar ort, skola märken sättas, de där visa till vad ort den väg ligger.»

»River någon neder eller slår sönder dessa milstolpar eller märken, plikte som i missgärningsbalken urskils».

Stadgandena, som inflöto i 1734 års lag, gälla till synes allt fortfarande för städernas områden, ehuru de såsom föråldrade icke torde efterlevas.

Vid 1873 års riksdag väcktes av herr A. W. Westerdal motion, däri han på anförda skäl yrkade, att riksdagen för sin del måtte besluta upphäva 3 § i 25 kap. byggningabalken, men blev motionen avslagen.

Vid 1874 års riksdag var frågan åter före genom en av herr C. Fr. Wærn väckt motion i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om antagandet av det metriska mått- och viktsystemet.

Ehuru lagutskottet jämväl vid detta tillfälle avstyrkt motionen, blev densamma dock av bägge kamrarna bifallen, och avlät riksdagen en skri-

velse till Kungl. Maj:t, att riksdagen för sin del beslutat upphäva 25 kap. 3 § byggningabalken.

I skrivelse till riksdagen år 1877 meddelade emellertid Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t ej funnit skäl att godkänna riksdagens förslag.

År 1880 återupptogs frågan av hr H. T. Bergström, som yrkade »att riksdagen måtte förnya sitt år 1876 fattade beslut att 3 § i 25 kap. byggningabalken skall upphöra att vara gällande.» Lagutskottet tillstyrkte denna gång motionen. Andra kammaren biföll utskottets hemställan. Första kammaren däremot avtog densamma, vadan frågan föll.

Motion i ämnet återupprepades vid 1887 års A-riksdag av hr A. P. Danielsson, men blev motionen ej behandlad.

I samband med Kungl. Maj:ts proposition till 1889 års riksdag med förslag till ny lag om väghållningsbesvärets utgörande på landet väckte hr C. Fr. Wærn motion, »att med upphävande av 3 § 25 kap. byggningabalken nödiga föreskrifter i förenämnda syfte må bli i den nya lagen om väghållningsbesvärets ordnande intagna». Särskilda utskottet, som behandlade Kungl. Maj:ts ovannämnda proposition och motion, hemställde att hr Wærns motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda, och motiverades detta bland annat med att den nya väglagen skulle komma att upphäva det av motionären påtalade stadgandet om milstolpar, »vadan ett särskilt förklarande att detsamma upphäves icke är erforderligt.»

Genom första kammarens motstånd förföll hela lagförslaget. Först år 1891 kunde kamrarna samsas om den nya väglagen.

Den strid som utkämpats angående de gamla milstolparnas vara eller icke vara är åtminstone i ett enda avseende märklig. Förgäves söker man i handlingarna spåra något intresse för milstolparna i deras egenskap av minnesmärken från en svunnen tid. Vad som diskuterats har endast rört milstolparnas praktiska nytta, kostnaderna för desamma etc. Då man kommit till det resultatet att det vore utan praktisk nytta för framtiden, drogs utan vidare slutsatsen att de borde ej blott undandragas varje som helst omvårdnad för framtiden utan även — och helst detta — helt simpelt raseras och borttagas ur allmänhetens åsyn.

Och dock äro våra gamla milstolpar lika så goda kulturminnesmärken som många andra, som staten, kommuner, föreningar och enskilda vårda och bevara mot vandalism och förintelse.

På många ställen i vårt land erbjuda de gamla milstolparna (stenkumlen) en bedröflig åsyn. Efter en del återstå endast några stenar. Andra åter äro sönderslagna och vandaliserade. En hel del finnes dock

kvar oskadade. Lämnas emellertid milstolparna fortfarande som hittills utan skydd och vård, lärer det ej dröja så länge, förrän alla gamla milstolpar äro förstörda och fördärvade. Det är enligt min mening statens plikt att träda emellan och rädda det som ännu finns kvar av de gamla minnesmärkena.

Genom kungl. förordningen den 29 nov. 1867 angående forntida minnesmärkens fredande och bevarande torde lagstiftningen redan sört för att bestämmelser finnas med avseende jämväl för de gamla milstolparna. Jag anser dock att blott detta att en förordning finnes ej är tillräckligt för att bereda de minnesmärken varom här är fråga verksamt skydd. Bland de åtgärder, som kunna ifrågasättas för att bereda de gamla milstolparna det skydd och den omvårdnad, varav de för närvarande äro i så stort behov, torde måhända ej vara tillfyllest blott genom hänvändelse från högsta ort till samtliga länsstyrelser, landsting, väghållningsdistrikt, kommuner eller enskilda fornminnesföreningar. Ett tydligt markerande av att milstolparna räknas till »forntida minnesmärken» torde böra göras genom lämpligt tillägg exempelvis i 2 § i förordningen den 29 nov. 1867.

Ett övervägande torde desslikes böra äga rum om vem eller vilka, som böra bekosta milstolparnas tillsyn och vård, nödiga reparationer etc. För egen del anser jag att respektive vägdistrikt borde vara förbundna att vidmakthålla stolparna i fråga. Det är mig bekant att flera vägdistrikt låta sig angeläget vara att vårda dem såsom minnesmärken.

Då 25 kapitlet byggningsbalken allt fortfarande gäller beträffande områden, som tillhöra städerna, och de helt visst till antalet ej ringa milstolpar, som finnas inom städernas hank och stör, åtminstone på papperet, åtnjuta ett skydd, som måste anses nog så kraftigt i förhållande till behovet, under det inga bestämmelser alls finnas om vården av milstolparna på landsbygden, synes det mig icke vara för mycket begärt att enhetliga bestämmelser härutinnan, gällande såväl stad som land, måtte utfärdas.

På grund av det anförda yrkas,

att andra kammaren för sin del ville besluta, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t taga i övervägande, vilka åtgärder som kunna anses erforderliga för beredande av vård och tillsyn åt de i byggningsbalkens 25 kap. 3 § omförmälda, ännu kvarvarande milstolpar, ävensom,

därest så befinnes nödigt förelägga riksdagen det förslag, till vilket ett sådant övervägande kan giva anledning.

Stockholm den 1 februari 1915.

Emil Molin,
Dombäcksmark.